

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Evsebivs || De Euangelica pr[a]eparatione

Eusebius <Caesariensis>

[Augsburg], 1522

VD16 E 4299

Diodori uerba, qui prisci homines Solem & Lunam colebant, & quod nec
idola, nec dæmones nouerant. Cap. vi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34477

de anima, ipsi Socrati orationem attribuens, Plato conscripsit. Nam ego (inquit) o Cebes, cum iunior essem, quam mirabili exarsi cupiditate eius sapientiae, quam naturalem sapientiam appellant. Praeclarum enim mihi uidebatur causas rerum scire, cur singula quoque modo gignantur atque corrumpantur, & cur sint atque permaneant, ac sepe numero me ipsum huc & illuc uersabam, talia diligenter considerans. Num postea quam frigidum & calidum ad putredinem quamdam (ut quidam aiunt) peruenierint, tunc animalia concreantur? Et utrum sanguis est, quo audiendi, uidendi, olfaciendique sensus, nobis praestantur, quibus quidem sensibus, memoria conflatur atque opinio. Ex memoria porro atque opinione, cum tranquillitatem in his acciperint, originem scientiae prosilire, rursusque horum ipsorum corruptiones excogitando, sic ad hanc considerationem nihil ipsi ineptior iussus sum, ut nihil supra, cuius rei signum tibi sufficiens afferam, nam ex hac consideratione, uel ipsa quae prius plane sciebam, ut tamen mihi, quam ceteris uidebar dedidici, sic tardior uel caecus omnino factus sum. Haec Socrates, dicitur apud omnes Graecos clarissimus. Quare si huic tanto, tamque praestantissimo philosopho, amentia uisita est dictorum de natura uirorum doctrina, iure nos quoque impietatem illorum omnium recusamus, praesertim cum errores de multitudine deorum sui, ab his quae de natura dixerit non sint alieni, quod loco suo ostendemus, ubi docebimus, Anaxagoram primum Graecorum intellectum rebus instituisse. Nunc uero ad Diodorum traesamus, ac ipsum de prima hominum Theologia scribentem audiamus.

Diodori uerba, qui prisca homines Solem & Lunam colebant, & quod nec idola, nec daemones nouerant. CAP. VI.

Aegyptios ferunt primos omnium oculos, cum in coelum sustulissent motum, ordinem, & quantitates caelestium corporum admiratos, Solem & Lunam deos putasse, ac Solem quidem Osirim, Lunam Isim nuncupasse, a proprietate quadam inditis sibi nominibus. Nam si quis ad latinam linguam uerba transferat, multioculus Osiris dici potest, neque id ab re, radios enim suos quasi multos rebus immittit, oculos, quibus omnia perspici, ut etiam Poeta dicit, Sol qui terrarum flaminis opera omnia lustras, quamuis nonnulli Graecorum poetae Dionysium esse Osirim con-

b ij fingat

fingant, Syrium quoque ipsum tanquam nomen de nomine ductum
 sit, appellatum existimant. Hinc Eumolpus in Bacchicis carminibus,
 igni oculum radijs Dionysium nuncupat, & Orpheus splendoris au-
 ctorem Dionysium. Isim uero latine, Priscam dicere possumus, Lu-
 ne hoc nomine indito, quoniam sempiterna priscaque sit, cui cornua
 depingunt, uel quia cum Alinoides sit, cornuta uideatur, uel quod
 Isos ei apud aegyptios sit, dedicata, quibus, ut Porphyrius asserit in
 libro quem aduersus edentes carnes conscripsit, non sanguinem aut
 nidorem offerebant, sed fruges terrae, quas etiam ipsas quasi deos
 adorabant. Miserationem uero, lachrymas atque fletum germinibus
 terrae deflorescentibus offerebant. Similiter primitiae animalium,
 ex terra generationi ei, etiam quae ex conuentu sexuum est, morti
 quoque animalium eodem modo, quod adorationis genus ex animi
 profectum ignauia infirmitati eorum erat accommodatur. Sacra
 igitur regione Assulo habitata, ibi primum ab hominibus sacra cae-
 lestibus oblata sunt, non myrrhae, non casiae, aut croci primitiae, ne
 haec longe postea fuerunt inuenta, sed herbam uiridem quasi produ-
 ctuam terrae uirium primitias, manibus offerentes dijs offerebant,
 arbores enim antea quam animalia terra produxit, herbas autem multo
 priusquam arbores. Ex herbis ergo integras quasdam sumentes cum
 folijs, radicibus, ac fructu partes simul concremabant, & hac exhala-
 tione, ac fumo caelestibus litabant, ignem quoque inextinctum in tem-
 plis seruabant, tanquam caelestibus simillimum. Ab hac autem ex-
 halatione, quam graeci thymiasin dicunt, thysia quoque quam sacrifi-
 cium latine appellamus, apud graecos antiquitus dicta est. Nunc ue-
 ro non recte capimus thysiam illam cultum appellantes, qui sangui-
 ne celebratur, & post pauca. Multo autem postea iniquitate homi-
 num foeditissimus sanguis, atque hostiarum mos introductus est, cru-
 delitatis plenus occisis animalibus, & eorum sanguine aris deorum
 imbutis. Haec Porphyrius. Plato autem in Cratillo sic scribit ad uer-
 bum. Videntur mihi primi graecorum eos solummodo deos putasse,
 quos etiam nunc multi ex Barbaris colunt, Solem uidelicet atque
 Lunam, Tellurem, Stellas, ac coelum. Nam cum ipsa cerneret thein
 semper, hoc est, currere atque reuolui, ab hac ipsius thein natura, id est,
 deos appellauerunt. Haec Plato. Verum quod primi atque antiquissimi
 hominum,

hominum, nec templorum molibus, nec simulachrorum dedicationibus operam dabant. quippe qui nec pingere, nec fingere, aut exalare, sed nec ædificare, adhuc sciebant. unusquisque facile cogitatione per seipsum assequi potest. Quod etiam nulla deorum atque heroum Iouis, Saturni, Neptuni, Apollinis, Mineræ, Iunonis, Dionysij, Herculis mentio apud illos erat, sed nec aliorum quorum nomina modo Græcorum ac Barbarorum aures multitudine obtundunt. Præterea quod nec dæmon quisquam, probus aut improbus admiratione habebatur, sed sola cælestia, ut dii non uictimarum cædibus, sed herbarum fumis colebantur, non argumentis nostris, sed suis testibus partim ex iam dictis, partim ex his quæ dicentur facile comprobatur, quod & sacre scripturæ inuiolabili patet authoritate, quæ a cæteris hominibus cælestia corpora dicit deorum nomine adorata fuisse. Solis uero hebræis unius ac ueri dei & creatoris omnium fidem, cultum, & pietatem attribuit, quibus omnibus apertissime liquet non fuisse apud priscos uel Græcos uel Barbaros, simulachrorum dedicatiões, aut deorum deorumve Genealogiam, aut dæmonum, ac spirituum inuocationes, aut turpem heroum theologiam, sed ad hæc omnia quoque ipsa deorum, tam marium quam foeminarum postea inuenta, hæc omnia nihil istius nugatoriae, superstitionisque gentes omnes occupauit, antiquissimis temporibus fuisse ostendunt. Quare nemo dubitare potest hominum esse hos deos, excogitationes & confictas mortalium fabulas, imo uero improborum ac sceleratorum artificia, quibus cupiditates suas assequi possent, ut sacratissimus etiam sermo apud nos dicit, Initium fornicationis idolorum inuentio, gentilium igitur omnium error, quo deorum multitudinem esse falso crediderunt, a Phœnicibus atque Aegyptijs incipiens, & ab his cæteros hominem, ac ipsos quoque Græcos aggressus, multis sæculis postea orbem inuadit, ut ipsorum Phœnicum testatur historia, quam Sachoniatho uir priscus, quem uel ante Troiana tempora floruisse dicunt, Phœnicum lingua exquisitissime conscripsit, traduxit autem in græcum Philo non hebræus, sed Biblius, quos magnis laudibus Porphyrius in quarto eorum, quos aduersus nos liberos euomit, his uerbis decorauit. Narrat autem Iudæorum historiam uerissime, quoniam & locorum, & uirorum nomina ita ponit,

b ij ut ipsi

ut ipsi Sachoniatho Berutius, qui eorum regum omnium monumenta, ab Hieromobalio dei leui asserit habuisse, quam quidem historiam Belbalo Berutorum inscripsit regi, cui propter ueritatem historiam, quam gratissimus fertur fuisse. Is Sachoniatho, Phoenicum etiam historiam/partim a singularium urbium annalibus, partim a libris sacris qui dedicari solebant, solerti collegit ingenio, quem non multo post Mosem, Semiramidos fuisse temporibus, scriptum est. Hunc uirum Philo Biblius in graecam linguam exactissima cura traduxit. His uerbis Porphyrius ueritatem ac antiquitatem Sachoniathonis historiae testatur, in qua non creator omnium, nec caelestia corpora, sed mortales uiri, nec probi, quos saltem propter uirtutem admirentur, sed caelesti nefandorumque morum Phoenicum Aegyptiorum dii fuisse narrantur. Isti uidelicet ipsi, qui etiam nunc apud omnes gentes, quasi dii immortales honoribus coluntur diuinis. Sed tempus est iam illos ipsos, audire Philo Biblius in exordio statim totius negocii Sachoniathonis quod in nouem libros partitus est. Haec de auctore suo ad uerbum dicit. Sachoniatio uir peritissimus atque curiosissimus fuit. Is cum nihil omnium quae ab initio facta sunt memoratu digna, ignorasse uideatur, diligentius tamen quam caetera ea quae sciuit, quae Taautus excogitauit, non enim latebat ipsum, quod primus omnium mortalium Taautus literas adinuenit, & res memorabiles ausus est aeternitati commendare, quem aegyptij Thoyth, Alexandrenses Thoth, Graeci Mercurium appellarunt. Paulo deinde post haec accusauit iuniores, quod ea quae de dijs fabulose dici uideantur, uel allegorice ad naturam, uel tropologice ad mores studere reducere non reducenda, his uerbis. Iuniores sacrarum rerum interpretes, res gestas repellentes fabulas, fabulaeque allegorias excogitarunt, quas rebus naturalibus imponentes mysteria cum tanta obscuritate induxerunt, ut nemo facile ueritatem rerum possit perspicere. Verum prisca, ac praecipue Phoenices atque aegyptij, quos caeteri sunt imitati, si qui uitam aliqua re inuenta, excoluerunt eos benefactores communesque patronos putantes, quasi deos adorabant, quibus statuas ac simulachra, templa quoque statuentes, naturalium etiam deorum nomina imponebant. Naturales autem deos, Solem ac Lunam, caeteras tam erraticas, quam non erraticas stellas & elementa, una cum

istis

istis putabant, ita deos, alios mortales, alios immortales dicebant. His sic expositis, Phœnicum deinceps theologiam secundum Sathonem, Biblius Philo sic exposuit.

De phœnicum theologia.

CAPVT VII.

Phœnicum theologia principium rerum omnium tenebrosum, ac spiritalem aerem esse affirmat, aut aeris tenebrosi spiritum. & præterea chaos turbidum omni luce priuatum, hæc infinita esse, atque interminata. Verum quando spiritus sua principia concupiuit, facta est complexio atque connexus, qui Cupido appellatur, qui que creationis rerum omnium principium est. spiritus autem suum non nouit creationem, sed ex eius connexu factum est moth, quod limum dicere latine possumus, alij aquose mixturæ putredinem, ex qua semina creaturarum omnium & generatio prodit, ac in primis animalia sensu arcencia, ex quibus facta sunt animalia intellectualia, quæ nuncupantur thophasunin, id est, cœli conspectores, in figuram ouis confirmata. Moth autem effulsit Sol, & Luna, stellæ, ac astra magna. Fœtus mundi origo apud eos creditur, qua deorum aperte religio contemnitur, sed uideamus quomodo cætera mirabilis illa theologia constituit. Aere igitur inquit & mari, igneum uenti emittentes splendorem, simul cum terra, ac nubes facti, & maxime de cœlo effusiones. Segregatis itaque cunctis, atque a suo loco Solis calore depulsis, rursus in aere corruentia, suo conflictu tonitrua, & fulgura effecerunt, quo sonitu animalia ex limo, quasi ex somno prosluerunt, eruperuntque tam ex terra, quam ex mari mas & fœmina, his addit. Hæc in libris Taauti, de origine mundi conscripta reperimus, quæ ille ingenio ac cura inuenit, nosque illuminauit. deinde uentorum nominibus ordineque ante oculos posito, post pauca infert. Hi primus terræ fœtus, quibus & ipsi, & qui ante ipsos fuerunt, & post eos uitam trahebant, deos putantes adorabant, & infusiones ac fumigationes eis faciebant, qui adorationis modus, suæ infirmitati ac ignauitæ animi congruebat. Post hæc ait ex uento Colpia nuncupato, & muliere Baau, quod nocte significare interpretat, natos fuisse seculum ac primogenitum uiros mortales, ita noiatus, & a saculo primum ex arboribus alimenta homi-